

"Reputácia nemusí byť vždy priamo úmerná skutočnosti. No v prípade Stanice Žilina-Záriečie nepochybujem o tom, že ide o záruku. Pojmy z bezhlavo preberaného žargónu kultúrnej politiky sa v Žiline naučili preklápať do „hmatateľných“ reálií. Do skutočných aktivít so skutočným dosahom. Stanica je už niekoľko rokov v štádiu, ktoré ďaleko preskočilo pôvodnú motiváciu skupiny nadšencov vytvoriť si priestor pre obľúbené kultúrne aktivity. Z lokálneho experimentu vznikol uzol zmotávaný tak sofistikovane, že je na mieste vnímať ho ako model - či už ide o zabezpečovanie chodu samotného priestoru, systematické vytváranie dramaturgického plánu, alebo zámernú kultiváciu pestrej cieľovej skupiny, pre ktorú je určený. Za zmienku stojí práve skutočnosť, že sa zo Stanice nestal ústav pre nepochopených umelcov ale naopak, živá a čoraz dynamickejšia platforma pre aktuálne kultúrne prejavy, ktoré výrazne spoločensky rezonujú. Vďaka nej sa Žilina stáva mestom, kde puch kultúrnej frustrácie postupne prestáva byť neznesiteľný. Všetko čo Stanicu vytvára je cennejšie o to viac, že ide o aktivitu zdola. Napriek všetkým prekážkam pevne verím v jej dlhovekosť. V našom kontexte totiž nie je problém niečo vytvoriť, ale udržať to pri živote. Som presvedčený o tom, že (nielen žilinská) kultúrna klíma závisí od podobných projektov."

(Kamil Mihalov, klavirista a pedagóg na Fakulte humanitných vied Žilinskej univerzity)

Stanica

Stanica v budove starej, no stále funkčnej železničnej zastávky Žilina-Záriečie, je od roku 2003 spojením nezávislého kultúrneho priestoru, umeleckého laboratória a kolektívu aktivistov. Na neoznačnej mape súčasnosti chceme byť prestupným uzlom, v ktorom sa kriticky uvažuje, tvorí a vzdeláva. Pokračujeme v písaní príbehu malej stanice, kde sa vždy križovali cesty miestnych obyvateľov i cestujúcich zďaleka.

Stanicu prevádzkuje občianske združenie Truc sphérique, ktoré vzniklo v roku 1998. Stanica patrí do medzinárodnej siete nezávislých kultúrnych inštitúcií (najmä network Trans Europe Halles), ktoré vznikli na báze občianskych iniciatív mladých ľudí revitalizujúcich prázdne industriálne a obchodné objekty na priestory pre súčasné umenie a kultúrno-sociálne aktivity.

Medzinárodné projekty, podpora a priestor pre nekamennú a nemainstreamovú umeleckú produkciu, festivaly, predstavenia, koncerty, výstavy, premietania, prezentácie, diskusie, workshopy, detské ateliéry, základná umelecká škola, vzdelávací program pre školy, rezidenčné pobyty umelcov, kultúrne komunitné aktivity, reflexia, aktivizmus, grafický dizajn a architektúra, vzdelávanie, kreatívne služby a informácie, spolupráca a networking, verejný park, čakáreň na vlak a kaviareň. Toto všetko tvorí kultúrny uzol Stanica Žilina-Záriečie.

Projekt-priestor, otvorený 360 dní v roku, oslovuje viac než 20-tisíc divákov a obsahuje stovky aktivít a podujatí, čím je toto alternatívne kultúrne centrum najaktívnejším operátorom na severe Slovenska.

Ďalšia rekonštrukcia

Rok 2011 bol trinástym rokom existencie našej organizácie a ôsmym rokom v budove Stanice Žilina-Záriečie, kde sme operovali už v dvoch budovách – okrem Stanice aj v novej sále divadla S2 pod nadjazdom Rondel, ktorú sme postavili v roku 2009 vlastnoručne z pivných prepraviek, slamených balíkov a hliny. Aj to sa ukazuje ako málo a po celý rok sme viedli s architektami intenzívnu diskusiu o stavbe S3 – novej galérie a ateliérov z lodných kontajnerov, ktorú sa síce

nepodarilo postaviť, ale začali sme na tom intenzívne pracovať a architektonický projekt rozšírenia S1 (Tomáš Dupkala) aj výstavby S3 (Martin Jančok, Michal Marcinov) sú pripravené. Rekonštrukciou (koľkou už v poradí?) prešli po rokoch vstupné priestory Stanice a prispôbili kapacitu kaviarne – nový priestor spojil čakáreň a pôvodnú malú kaviareň a bar je dielom recyklovaného dizajnu Petra Lišku a Dušana Veverku.

Dôležitou témou roku 2011 bolo dokončenie parku a záhrady pod Rondlom. Podarilo sa nám urobiť s pomocou sponzorov, donorov a dobrovoľníkov prácu za vyše milión korún. Celý areál je oplotený, vyčistený, zorganizovaný a najmä terasa za Stanicou prešla veľkým redizajnom – vydláždili sme viac než 300m², čo ocenili letné festivaly. Pomohla aj verejná zbierka cez Dobrú krajinu a grant O2 Think Big, ktorí sme vyhrali ešte v roku 2010 hlasovaním verejnosti – veríme, že zapojením verejnosti vytvárame komunitné vlastníctvo výsledkov nášho projektu.

Festivaly a 150 ďalších akcií

Rok 2011 dokumentuje takmer 200 zrealizovaných večerných akcií (koncertov, divadelných a tanečných predstavení, výstav, filmových projekcií, workshopov, diskusií) často s premiérovým uvedením a medzinárodným zastúpením, medzi ktorými sú najznámejšie festivaly a väčšie workshopy či konferencie (Jeden svet, Žilinský literárny festival, KioSK – festival slovenského nezávislého divadla, Fest Anča – medzinárodný festival animovaných filmov, Týždeň mobility – festival alternatív k motorom, Memory Kontrol – festival umeleckej reflexie vybraných udalostí dejín 20. storočia, tento rok s témou Mečiarizmu), ktoré do Žiliny lákajú ľudí nielen zo Slovenska ale aj Európy. K nim treba pripočítať kvalitne a medzinárodne zastúpené periodické akcie – napríklad Pecha Kucha Nights, ktoré sa konali na Stanici už tretí rok, alebo cykly koncertov novej hudby Kofola Sessions či Vážna hudba nevážne. Posledné menovaný projekt benefitoval z nového bieleho krídla, ktoré sa nám podarilo získať a zreštaurovať na profesionálny nástroj vďaka zbierke v Dobrej krajine. Veľký priestor dostali filmy, najmä dokumentárne a krátke – kino na Stanici už premieta každý utorok a patrí k najnavštevovanejším akciám. 3P alebo Priestor pre pohyb neobsahoval len tanečné a divadelné predstavenia, ale najmä množstvo workshopov. Hostovali sme najrôznejšie ďalšie akcie umelcov zo Slovenska i celej Európy v prísnej a náročnej dramaturgie (žiadny mainstream, žiadne masové akcie, žiadne opakujúce sa a vyskúšané veci). Kompletný zoznam aktivít, projektov, podujatí a ďalších informácií nájdete v archíve obsiahlej dokumentácie na webstránke www.stanica.sk.

Vlastné produkcie a rezidencie

Z pohľadu umeleckých aktivít sme venovali v roku 2011 veľa energie aj vlastným produkciám, koprodukciami a rezidenciami, čo je spôsob tvorby, ktorá je nám najbližšie a ktorá nám dáva možnosť podporiť priestormi umelcov, ktorí sa rozhodli pre nezávislú tvorbu bez strechy nad hlavou. Väčšina pochádza z iných miest a zahraničia, ale sú medzi nimi aj domáci – najmä tanečníci Jaro Viňarský, Zuzana Burianová, Kamil Mihalov...a patrí medzi nich aj Marek Piaček, ktorý každý týždeň dochádza učiť na Žilinskú univerzitu. Práve jeho bola jedna z najdôležitejších produkcií roka – instantná opera Lesť rozmyslu o spájaní a rozdeľovaní Československa, ktorá mala premiéru v rámci festivalu Memory Kontrol. Cieľom je starať sa o produkcie aj po premiére a tak sa snažíme cestovať, dostať ich do ďalších miest, na festivaly. Takýmto spôsobom sa podarilo napríklad uskutočniť turné slovensko-amerického predstavenia Painted Bird, ktoré vzniklo na Stanici v roku 2010 a v roku 2011 sme ho uviedli v Prahe, Košiciach, Bratislave, Banskej Bystrici a opäť aj v Žiline. Kompletné info v rámci rezidencií a produkcií nájdete v archíve obsiahlej dokumentácie na webstránke www.stanica.sk.

Opäť rastúca návštevnosť

Rok 2011 znamená aj vyššiu a permanentnú návštevnosť podujatí, rozšírenie cieľových skupín a prílev mladej generácie - jednak vďaka projektom realizovaným so školami, ale aj vďaka propagácii zameranej na mladého diváka. Stanica je tak jednou z najnavštevovanejších kultúrnych inštitúcií v regióne (vyše 20 000 divákov) a s ohľadom na alternatívny a náročne ladený program musíme považovať za úspech.

Ateliéry, vzdelávanie, detský program aj školy

Presahy do vzdelávania sú čoraz dôležitejšou témou. Priestory pre výtvarný odbor Základnej umeleckej školy Ladislava Árvaya sa síce v polovici roka 2011 skončili, prišli sme však s reálnym plánom otvorenia vlastnej súkromnej ZUŠ. Tieto plány bohužiaľ zastavilo Mesto Žilina pod novým vedením, keď nám odmietlo dať súhlas. Problém sa však opäť podarí vyriešiť spoluprácou s už existujúcou súkromnou ZUŠ Yamaha. Od septembra 2011 sme tak spustili prevádzku nultého ročníka, akejsi prípravy na skutočnú ZUŠ, ktorá sa otvorí v septembri 2012. Novinkou z roku 2011 sú tiež pondelky pre rodičov s deťmi, neformálne stretnutia a detský kútik v kaviarni. Na vrchole detských aktivít je Detské letné sympóziu, uskutočnili sa dve. Z dielne Ateliérov vychádzajú aj nové publikácie – najmä z edície Cvrčko a Stano. Ateliéry takisto vyprodukovali množstvo zaujímavých workshopov pre dospelých a mládež, našim partnerom je hlavne výtvarník Martin Krkošek, ktorý učí kníhväzbu, grafiku, sieťotlač. Vzdelávanie však nerealizujeme len na Stanici – spolupracujeme so školami a každý mesiac im ponúkame zážitkové dielne a hodiny vzdelávania v konkrétnych disciplínach umenia alebo iných spoločenských témach.

Engine Room Europe

Stanica je jedným hlavných spoluorganizátorov veľkého projektu Engine Room Europe, ktorý vybrala Európska komisia ako jeden z desiatich na podporu v rámci programu Kultúra 2007-2013, podprogram 1.1. - Viacročné projekty spolupráce. Tento veľký úspech, na ktorom sa podieľalo okrem hlavného organizátora - Nadácie Melkweg z Amsterdamu - dvanásť spoluorganizátorov a štyri desiatky ďalších partnerských centier v rámci networku Trans Europe Halles, podčiarkuje získaná podpora vo výške 960tis.eur (a celkový rozpočet takmer 2mil.eur).

Cieľom trojročného projektu Engine Room Europe je prispieť k rastu a trvalej udržateľnosti nezávislých kultúrnych centier (kultúrnych inštitúcií z tretieho sektora založených na občianskej aktivite a nezriaďovaných verejnou správou), ich pracovníkov a umelcov prostredníctvom desiatok stretnutí, konferencií, tréningov, workshopov, stáží, umeleckých rezidencií a výmen. Súčasťou projektu sú aj lokálne projekty zapojených spoluorganizátorov s medzinárodným rozmerom, kultúrne podujatia určené verejnosti, výstavy, festivaly a aj výskumné aktivity. Komplexnosť aktivít projektu a jeho celoeurópsky dosah (vďaka 50 zapojeným centrom z networku Trans Europe Halles) robia z ERE najväčší projekt, do ktorého sa zapojila Stanica v celej svojej histórii a je aj výsledkom našej dlhodobej spolupráce a aktivity na medzinárodnej úrovni.

Našou hlavnou témou v rámci projektu je architektúra nezávislej kultúrnej inštitúcie a umenie vo verejnom priestore a hlavnou aktivitou je medzinárodné sympóziu pod názvom Living (under) Ground, ktoré sa uskutoční na Stanici každoročne počas všetkých troch rokov so záverečným výstupom v podobe publikácie a výstavy mapujúcej princípy a skúsenosti s nekonečným a trvaloudržateľným rastom kultúrnych inštitúcií v Európe podobných Stanici a spôsoby, akým vytvárajú (verejný) priestor pre kultúrnu výmenu (na lokálnej i medzinárodnej úrovni). Architekti, dizajnéri, kultúrni aktivisti a umelci sa budú stretávať v Žiline, aby spolu

diskutovali o alternatívach v architektúre, zdieľali svoje skúsenosti a pripravili manuál, podľa ktorého by začínajúce kultúrne iniciatívy mohli postupovať. Výsledkom bude aj nová galéria S3, ktorá nadviaže na úspech našej druhej sály S2, ktorú postavili architekti a dobrovoľníci z tisícov prepraviek od piva a slamených balíkov a ktorá je dnes príkladom ekologickej kultúrnej infraštruktúry prezentovaným na mnohých európskych fórach. Naše aktivity v rámci projektu zahŕňajú aj výskumné aktivity, účasť na workshopoch, medzinárodné vysielanie a hostovanie umelcov, účasť a prezentáciu slovenskej nezávislej scény na konferenciách a workshopoch v zahraničí.

Všetko je na webe

Zoznam všetkých aktivít a akcií, ktoré sa na Stanici uskutočnili od januára do decembra alebo všetkých aktivít, ktoré smerovali zo Stanice von aj do zahraničia, nájdete na www.stanica.sk. Na našej webstránke nájdete aj fotoreporty takmer z každej akcie či ďalšie novinky a informácie o našich aktivitách. Kvalitná a pravidelne updatovaná webstránka je vynikajúcim nástrojom v našich rukách a prispela významne spolu s Facebookom k zvýšeniu informovanosti aj samotnej diváckej návštevnosti. Je kompletne bilingválna (slovenčina – angličtina) a obsahuje informácie nielen o programe, ale aj reporty, fotoreporty, videá, informácie z iných aktivít a poskytuje najkompletnejší servis o všetkom, čo sa na Stanici a okolo nej deje.

Ďakujeme za podporu

Za podporu, ktorá pomáha našej skromnej ale životaschopnej existencii ďakujeme za rok 2011: portálu Dobrakrajina.sk, cez ktorý môžu prispievať naši individuálni darcovia a tiež vašim 2 percentám z daní, ďalej [Ministerstvu kultúry SR](#), Grantovému programu [Mesta Žilina](#), [Medzinárodnému višegrádskeму fondu](#), programom EÚ [Kultúra 2007-2013](#), [Mládež v akcii](#), [Gruntvig](#), [Nadácii Ekopolis](#) a programu [O2 Think Big](#) spoločnosti Telefónica O2 Slovakia, [Nadácii SPP](#), [Nadácii-Centrum súčasného umenia](#) a [Nadácii otvorenej spoločnosti](#), [Nadácii Pontis](#), [Nadácii Orange](#), kultúrnym inštitútom a ambasádami USA, Česka, Poľska, Francúzska, Veľkej Británie, Rakúska a networku [Trans Europe Halles](#), ktorého sme členmi. Budova Stanice je majetkom [Železníc Slovenskej republiky](#), ktoré nám ju za symbolický nájom zverili do roku 2033. Okolité pozemky záhrady pod Rondlom a S2 sú v správe Slovenskej správy ciest, ktorej tiež ďakujeme za ochotu. Za podporu ďakujeme tiež súkromným sponzorom, pivovaru [Černá hora](#) a spoločnostiam [Doprastav](#), [Kofola](#), [Helios Slovakia](#), [Hotel Galileo](#), [Smrečina Hofatex](#), [SRS Light Design](#), [Sezam](#), [Reynaers Aluminium Systems](#), Alu-Metal, [Interlux](#), [TM Sound](#), [MJM s.r.o.](#) a [Ateliér Choma](#). Internetové spojenie s vami nám už roky bezplatne poskytuje [Bluenet - HMZ Rádiokomunikácie](#). Plagáty nám zdarma lepí ŽIVO a zabezpečuje aj verejné osvetlenie parku pod Rondlom. A samozrejme ďakujeme mediálnym partnerom, ktorí o nás dávajú vedieť - [Rádio FM \(Slovenský rozhlas\)](#), [.týždeň](#), [Kam do mesta](#), [Zilina.sk](#), [Žilinský večerník](#), [MY-Žilinské noviny](#), [Zilina.SME.sk](#), [Rádio Frontinus](#), [Rádio ZET](#), [TV Patriot](#), [TASR](#), [SITA](#), [Changenet.sk](#), [Port.sk](#), [Kuultur.com](#), [H.O.M.I.E](#), [Listuj.sk](#), ...

Finančná správa

Na ročnej uzávierke naši účtovníci ešte pracujú a budeme ju mať hotovú do konca marca 2012. Ročný rozpočet nášho občianskeho združenia sa priblížil 400tis.€, z čoho Stanica a Engine Room Europe predstavujú najväčšiu časť. Väčšia časť z príjmov je stále z grantových programov, ale každoročne zvyšujeme aj podieľ samofinancovania a podporu od súkromných sponzorov a darov.